

med de Mænd, der tidligere have arbejdet for Fæstevæsenets Tilintetgjørelse, at jeg anseer Selveiendommen for den Form for Jordens Benyttelse, der i Almindelighed bør foretrækkes, og som derfor saavidt muligt bør fremmes ved Fæsteforholdets Ophævelse. Men jeg kan paa ingen Maade tiltræde det foreliggende Forslag. Afseet fra andre Mangler forekommer det mig i høj Grad ubilligt mod Godseierne. Idet det vil bryde de bestaaende Contracter, og idet det ikke engang vil indrømme Godseieren den ringe Fordeel til Gjengjæld for det store Indgreb i hans Eiendomsret, mod Erstatning til Bondefamilien at kunne kjøbe $\frac{1}{10}$ af sin egen Jord, staaer det i stærk Modsatning til det Grundlag, der i Samlingen 1856—57 vedtoges af begge Thing og af baade Bønderne og Godseierne i Thingene. Det adskiller sig fra Monrads i andre Henseender ligesaa radicale Forslag derved, at det begrænses den Deel af Gaardens Værdi, der skal tilfalde Godseieren, til $\frac{1}{3}$, medens Monrad vilde give fuld Erstatning for hele Gaardens Værdi som fæstelig Gaard, altsaa som for enhver Selveiergaard, der sælges til fri Benyttelse, kun med den Indskrænkning, at den ikke maa bortforpagtes paa kortere Tid. Den formeentlige Uretfærdighed culminerer, naar man nu endogsaa vil udskyde Forslagets egen § 38, som dog i visse Tilfælde kunde give Godseieren Afgang til mod Erstatning til Bonden selv at komme i Besiddelse af sin Gaard. Da jeg ikke kan tiltræde Forslaget i dets Heelhed, har jeg ikke megen Opfordring til at gennemgaae Forslagets Enkeltheder, og efter den Opfattelse, der i det Hele har gjort sig gjældende i Udvalget, anseer jeg det heller ikke for at være til nogen Nytte i Dieblisset at forelægge et heelt nyt Udkast, men skal indskrænke mig til at bemærke, at jeg ganske vist ikke anseer det for umuligt at komme til en for begge Parter billig Afsløsning. Den første Betingelse maatte da i mine Dine være, at man ved Forholdets Ophævelse ogsaa aabnede Eieren Afgang til mod Erstatning til Bonden eller hans Familie at kunne komme i Besiddelse af de Gaarde, som han maatte vurdere særdeles høit. Selv ved en pludselig Ophævelse af Forholdet kunde

Sligt formeentlig gøres uden Tab for Bonden, naar Staten understøttede denne ved en Creditkasse, naar hien Afgang for Godseieren indskrænktes til de Tilfælde, hvor Forholdets Ophævelse forlangtes af Bonden, og naar endelig foruden den bestaaende Fæstereis Værdi selvølgelig ogsaa hele Forfjellen mellem Jordens Værdi som fæstefri og som fæstelig Jord, overeensstemmende med hele den nyere Tids Udvikling, blev givet til Bonden. Omvendt vilde ikke faae Godseiere sætte Pris paa, selv med betydelige Opoffrelser, at erholde fri Raadighed over deres Jord. Selveiendommens videre Udbredelse vil være tilstrækkelig sikret deels ved de Fordele, der vilde tilflyde Brugerne eller deres Familier, deels ved denne Benyttelsesforms egen Fortrinslighed. At der sandsynligviis ved Siden heraf vilde danne sig nogle enkelte frie Forpagtergaarde, kan jeg saavel fra Samfundets som fra de enkelte Parters Standpunkt kun ansee for heldigt. Selv eensidig seet fra Bondestandens Standpunkt, forekommer det mig, det vilde være ønskeligt, og jeg skal i saa Henseende kun pege paa den stigende Banfælsighed for den lidet hemlede Karl her i Landet med Hensyn til at komme i en selvstændig Stilling, hvor udmærket duelig som Agerbruger han end kan være. — Netop fordi Udvalgets Fleertal efter min Formening betragter denne Sag fra et høit eensidigt Standpunkt, maa jeg imidlertid ansee det for særdeles ønskeligt, at ogsaa det andet Thing, og deri den anden Part, Godseierne, snarest mulig faaer Leilighed til at behandle Sagen. Jeg vilde ikke stemme for Forslaget, hvis jeg saa den fjerneste Mulighed for, at det skulde kunne blive til Lov i dets nuværende Skikkelse; men da jeg anseer det for givet, at dette ikke vil skee, kan jeg kun tilraade hurtigst muligt at fremme det, for at det kan komme for i det andet Thing.

Medundertegnede, Formand for Udvalget, skal blot ledsage Lovforslagets Fremlæggelse til 2den Behandling med den Bemærkning, at jeg nu, som altid tilforn, anseer det for at være af yderste Bigtighed, saavel for en talrig og betydningsfuld Samfundsclassens oconomiske Tilstand, som for Landets Skatteevne og Finantstilstandens Frem-